

Sygn. akt V Ca 88/17

V Cz 92/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia	SSO Adam Simoni (spr.)
Sędzia:	SSO Tadeusz Strzyż
Sędzia:	SSO Piotr Pelc
Protokolant:	Tomasz Kluz

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2017r. w Rzeszowie
na rozprawie
sprawy z powództwa L. V.
przeciwko C. W.
o zapłatę

na skutek apelacji powódki oraz zażalenia pozwanego
od wyroku Sądu Rejonowego w Strzyżowie

z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. akt I C 318/16

1. oddala apelację,
2. zmienia pkt IV zaskarżonego wyroku w ten sposób, że oddala wnioski pełnomocników o przyznanie wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronom z urzędu,
3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Strzyżowie na rzecz adwokata J. S. kwotę 1.476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Tadeusz Strzyż SSO Adam Simoni SSO Piotr Pelc

Sygn.akt V Ca 88/17

VCz 92/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2016 r., sygn.. akt IC 318/16 Sąd Rejonowy w Strzyżowie po rozpoznaniu sprawy z powództwa L. V. wytoczonego przeciwko pozwanemu C. W.

o zapłatę:

I. zasądził od pozwanego C. W. na rzecz powódki L. V. kwotę 1.000,00 złotych (jeden tysiąc złotych), z ustawowymi odsetkami od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddalił powództwo w pozostałej części;

III. nakazał ściągnąć od pozwanego C. W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Strzyżowie, tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania kwotę 409,56 złotych (czterysta dziewięć złotych pięćdziesiąt sześć groszy), tytułem wynagrodzenia biegłego;

IV. zasądził od Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Strzyżowie na rzecz adwokata J. S. Kancelaria Adwokacka w S. kwotę 2.952,00 złotych (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote), tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu oraz na rzecz adwokata M. K. Kancelaria Adwokacka w S. kwotę 1.476,00 złotych (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych), tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

U podstaw powyższego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia i wnioski:

W dniu 14 stycznia 2013 r. w S. pozwany C. W. znieważył powódkę L. V. słowami wulgarnymi i obelżywymi, mówiąc że jest „kura, szmatą, pojebaną (...)”.

Zachowanie pozwanego spowodowało, że powódka poczuła się pokrzywdzona. W szczególności ,że matką powódki była Polka. Odsunęli się od niej także jej znajomi .

Powódka przejawia nasilone zaburzenia depresyjne i powinna być objęta wsparciem psychiatryczno-psychologicznym.

W wyniku znieważenia powódki przez pozwanego, jej samopoczucie uległo przejściowemu pogorszeniu, obniżył się jej nastrój. Znieważenie, którego doznała od pozwanego było dla niej silnym stresem. Odczuwała w stopniu nasilonym niepokój, żal, smutek, rozczarowanie, gniew i bezradność.

Powódka doświadczyła poczucia krzywdy ponieważ treść znieważająca jej osobę dotknęła wartości istotnych jakimi są narodowość oraz sposób moralnego prowadzenia się.

Za znieważenie powódki w dniu 14 stycznia 2013 r. słowami wulgarnymi pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie XIV Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Strzyżowie z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt XIV K 37/15.

Pozwany jest osobą ubogą. Nie posiada żadnego majątku ani oszczędności. Jego źródłem utrzymania jest zasiłek stały w kwocie 514,00 złotych miesięcznie.

Dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego, dał Sąd Rejonowy wiarę przedłożonym przez strony dokumentom, których treść nie była kwestionowana oraz opinii, sporządzonej przez biegłą z zakresu psychologii, która została wykonana fachowo, rzetelnie, z wykorzystaniem specjalistycznej wiedzy. Przed sporządzeniem opinii biegła przeprowadziła badanie psychologiczne powódki.

Sąd także dał wiarę zeznaniom powódki, jako spójnym, logicznym i konsekwentnym.

Po poczynieniu powyższych ustaleń Sad rejonowy zważył, iż:

pozwany w dniu 14 stycznia 2013 r. dokonał naruszenia dóbr osobistych powódki poprzez używanie wobec niej, słów wulgarnych i obelżywych.

Za takie zachowanie pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Rzeszowie XIV Zamiejscowego Wydziału Karnego z siedzibą w Strzyżowie z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt XIV K 37/15.

Przepis art. 448 k.c. uprawnia tego, czyje dobro osobiste zostało naruszone, do domagania się przyznania odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przesłanką zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych jest krzywda wyrządzona z winy umyślnej lub nieumyślnej. W wyniku zawinionego zachowania pozwanego powódka doznała krzywdy, stanowiącej niemajątkowy skutek naruszenia jej dóbr osobistych.

W judykaturze i doktrynie wyrażono pogląd, że w związku z doznaną krzywdą kompensata majątkowa ma na celu przewyciężenie przykrych doznań. Służyć temu ma nie tylko udzielenie pokrzywdzonemu satysfakcji moralnej w postaci uznania jego krzywdy wyrokiem sądu, ale także zobowiązanie do świadczenia pieniężnego, które umożliwi pełniejsze zaspokojenie potrzeb i pragnień pokrzywdzonego lub wesprze realizację wskazanego przez niego celu społecznego (uchwała SN z dnia 8 grudnia 1973 r. III CZP 37/73, OSN 1974, nr 9, poz. 145). Mając na uwadze powyższe, w szczególności, iż pozwany naruszył dobre imię oraz cześć powódki, używając w stosunku do niej słów wulgarnych i obelżywych, Sąd zasądził na rzecz powódki, tytułem zadośćuczynienia pieniężnego kwotę 1.000,00 złotych.

Kwota ta w ocenie Sądu jest adekwatna do rodzaju naruszonych dóbr, zakresu naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy pozwanego.

Zasądając na rzecz powódki zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c. w kwocie 1.000,00 złotych, Sąd uznał, że świadczenie to jest proporcjonalne

do wyrządzonej przez pozwanego krzywdy powódce, a także adekwatne do jego możliwości finansowych.

W pozostałej części Sąd powództwo oddalił, jako zbyt wygórowane.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał Sąd Rejonowy art. 24, art. 448 i art. 455 k.c.

O kosztach orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Postanowieniem z dnia 8 marca 2016 r., sygn. akt I Co 185/16 powódka w niniejszej sprawie została zwolniona z kosztów sądowych oraz ustanowiono dla niej adwokata z urzędu.

Postanowieniem z dnia 14 lipca 2016 r., ustanowiono pełnomocnika z urzędu również dla pozwanego.

Na koszty postępowania w tej sprawie składa się opłata sądowa od pozwu w kwocie 50,00 złotych oraz koszt wynagrodzenia biegłego w łącznej kwocie 409,56 złotych.

Biorąc pod uwagę sytuację majątkową pozwanego, Sąd nie obciążył go kosztami związanymi z uiszczeniem opłaty sądowej od pozwu. Nakazał natomiast ściągnąć od niego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 409,56 złotych, tytułem wynagrodzenia należnego dla biegłego.

O kosztach zastępstwa procesowego stron z urzędu, Sąd orzekł na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka /k.83-85/ zarzucając:

- naruszenie art. 448 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że zasądzona kwota 1.000 zł tytułem zadośćuczynienia jest współmierna do wyrządzonej powódce krzywdy w postaci naruszenia jej godności, czci i dobrego imienia skutkującego cierpieniami psychicznymi,

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez zastosowanie do orzekania o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, nieobowiązującego już rozporządzenia Min. Spraw. z dnia 28.09.2002 r., w sytuacji gdy właściwym jest rozporządzenia Min. Spraw. z dnia 22.10.2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2015 poz. 1801).

Apelująca wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz reprezentującego powódkę adwokata z urzędu w miejsce kwoty 2.952 zł, kwoty 5.904 zł, a nadto zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika powódki kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, nieopłaconej w całości ani w części za postępowanie przed Sądem II instancji.

Natomiast pozwany złożył zażalenie w odniesieniu do rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu /k.81-82/ zarzucając niewłaściwe zastosowanie § 6 pkt 4 rozp. Min. Spraw. z dnia 28.09.2002 r. . w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu oraz niezasadne niezastosowanie § 8 pkt 5. rozp. Min. Spraw. z dnia 22.10.2015 r., w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2015 poz. 1801).

Żalący się wносиł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez nakazanie wypłacenia Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w Strzyżowie na rzecz pełnomocnika z urzędu pozwanego kwoty 5.904 zł.

W wyniku rozpoznania apelacji i zażalenia Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Co do apelacji powódki:

Apelacja jest nieuzasadniona. Zaskarżone orzeczenie należy uznać za prawidłowe, stanowiące wynik właściwej oceny przedstawionego przez strony materiału dowodowego i trafnej wykładni prawa materialnego.

Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego jako swoje.

Odnosząc się do zarzutu zaniżenia należnego powódce zadośćuczynienia i jego nieodpowiedniości zauważyć wypada, że zakres krzywdy poszkodowanej pozostawiony jest do oceny tzw. prawu sędziowskiemu. Oznacza to, że określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowi istotne uprawnienie sądu rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji. Pomimo braku w ustawie szczegółowych kryteriów w oparciu o które należy dokonywać oceny wysokości zadośćuczynienia - poza stwierdzeniem w art. 448 k.c., że suma zadośćuczynienia ma być odpowiednia - judykatura wykształciła powszechnie akceptowane zasady orzekania w tym zakresie. Jednym z podstawowych kryteriów jest odniesienie okoliczności wpływających na wysokość zadośćuczynienia do każdego indywidualnego przypadku i konkretnej osoby poszkodowanej.

W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji rozważył wszystkie okoliczności mające wpływ na zakres krzywdy powódki w zakresie w jakim wynikało to z prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych.

Podnieść należy, że zgodnie z powszechnie akceptowanym w judykaturze poglądem wyrażonym m.in. przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 listopada 2004 r., sygn. akt I CK 219/04 "korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonych zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie". Jak wcześniej wskazano Sąd pierwszej instancji uwzględnił wszystkie okoliczności faktyczne mające wpływ na wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy ocenił, że zasądzona przez Sąd pierwszej instancji kwota zadośćuczynienia jest adekwatna do zakresu krzywdy jakiej doznała powódka w związku z naruszeniem jej dóbr osobistych, zaś apelacja

nie powołuje żadnych okoliczności, które skutecznie podważyłyby prawidłowość stanowiska Sądu pierwszej instancji odnośnie wysokości przyznanego zadośćuczynienia.

Z powyższych względów apelacja jako bezzasadna ulec musiała oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

Odnosnie rozstrzygnięcia o kosztach - stanowiących wynagrodzenie adwokatów ustanowionych z urzędu dla powódki i pozwanego w niniejszym procesie, zarówno apelująca jak i pozwany w zażaleniu kwestionują wysokość przyznanego im wynagrodzenia, wywodząc, że wynagrodzenie to powinno wynosić po 5904 zł na rzecz każdego z profesjonalnych pełnomocników, mając na uwadze wysokość dochodzonego roszczenia – 11.000 zł., i przepisy ówczesnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu /Dz.U. z 2015 r poz.1801/.

Zauważyć należy, że zgodnie z §3 cytowanego wyżej rozporządzenia wnioski o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera oświadczenie, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części.

Przepis ten statuuje podstawową zasadę zawartości wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, w myśl której warunkiem sine qua non ich przyznania jest złożenie oświadczenia, że nie zostały one pokryte w całości lub części. Brak stosownego oświadczenia stanowi nieusuwalny brak wniosku, skutkujący odmową przyznania wynagrodzenia.

Aktualność zachowały poglądy judykatury i doktryny prezentowane w tym przedmiocie pod rządami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Sformułowanie § 3 komentowanego rozporządzenia nie pozostawia więc wątpliwości, że oświadczenie, iż opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, powinno być wyraźnie sformułowane we wniosku adwokata o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej stronie postępowania z urzędu (por. postanowienie SN z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 133/11, LEX nr 1215161). Brak takiego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne, polegające na utracie prawa do wynagrodzenia (postanowienie SN z dnia 9 września 2011 r., III SPP 27/11, LEX nr 1106755). Oświadczenie jest obligatoryjnym elementem wniosku, a jego niezłożenie stanowi brak, który nie podlega uzupełnieniu (postanowienie WSA w Warszawie z dnia 15 grudnia 2008 r., II SA/Wa 613/08, LEX nr 964295).

Należy przy tym dodać, że nietrafne jest niekiedy prezentowane rozumowanie, iż samo sformułowanie wniosku „o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej” jest już jednoznaczne ze złożeniem stosownego oświadczenia, skoro w samym wniosku użyto sformułowania „nieopłaconej”. Taka treść wniosku odpowiada bowiem jedynie ustawowej nomenklaturze w tym przedmiocie, na gruncie zaś komentowanego § 3 rozporządzenia nie powinno budzić wątpliwości, że konieczne jest wyraźne oświadczenie, iż opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, a oświadczenie to zawarte ma być właśnie we wniosku „o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej”. Jak trafnie wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu w postanowieniu z dnia 2 sierpnia 2016 r., II SA/Op 298/16 (LEX nr 2087015): „złożenie wskazanego oświadczenia, stanowi konieczną przesłankę warunkującą przyznanie pełnomocnikowi wyznaczonemu z urzędu stosownego wynagrodzenia. Przedmiotowe oświadczenie stanowi bowiem podstawę do ustalenia, że opłaty za czynności adwokackie nie zostały zapłacone w całości lub w części. Pozwala tym samym określić zakres, w jakim wynagrodzenie za zastępstwo prawne wykonane na zasadzie prawa pomocy powinno zostać pokryte przez Skarb Państwa. Faktu, że opłaty za czynności adwokackie nie zostały zapłacone w całości lub w części nie można wywodzić z treści żądania zawartego we wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Jego treść nie zastępuje bowiem treści oświadczenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia, i nie może być też z treścią tego oświadczenia utożsamiana. Wskazać jednocześnie należy, iż brak przedmiotowego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne polegające na utracie prawa do wynagrodzenia i nie stosuje się do niego trybu uzupełnienia jego braków”. W niniejszej sprawie pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla powódki dopiero w apelacji/k.83/2/ złożył wniosek o „zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie opłaconej w całości, ani w części za postępowanie przed Sądem II instancji”

Natomiast brak jest w aktach takiego oświadczenia ze strony pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla pozwanego zarówno przed Sądem I jak i II instancji.

Przyznając zatem wynagrodzenie, które obciąża Skarb Państwa, Sąd Rejonowy dysponując w tym zakresie środkami publicznymi odpowiada za zasadność i legalność ich wydatkowania. Brak stosownych oświadczeń ze strony pełnomocników reprezentujących obie strony w tym procesie, powoduje, że Sąd I instancji naruszył §3 cyt. wyżej rozporządzenia . Z tych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił wnioski pełnomocników o przyznanie im wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronom z urzędu na podstawie art. 386§1 kpc w zw z art. 397§2 kpc, mając na uwadze, że wynikający z art. 384 kpc zakaz „reformationis in peius”dotyczy rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, natomiast nie odnosi się do kosztów procesu / tak słusznie SN w postanowieniu z dnia 22 czerwca 2010 r. sygn.. akt IVCZ 42/10- Lex 818740/.

Uwzględniono jedynie wniosek pełnomocnika powódki o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu , mając na uwadze treść oświadczenia zawartego w apelacji, obejmującego wynagrodzenie za postępowanie apelacyjne na podstawie §8 pkt 5 i §16 u1 ppkt1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu /Dz.U. z 18.10.2016 r. poz. 1714/ wraz z należnym podatkiem od towarów i usług.